

TAGS

3.5 STERREN

DOCUMENTAIRE

RECENSIE

GERELATEERDE ARTIKELN

- Deepsea Challenge (2014)
dvd - blu-ray
- Ja, ik wil! (2015)
bioscoop - filmhuis
- La famille Bélier (2014)
dvd - blu-ray
- Cafard (2015)
bioscooppremières
- Kristy (2014)
dvd - blu-ray
- My Skinny Sister – Min lilla syster (2015)
recensies
- How to Change the World (2015)
bioscooppremières
- Die laatste zomer-Boomerang (2015)
bioscooppremières
- No Escape (2015)
recensies
- Children of the Corn: Genesis (2011)
dvd - blu-ray

MOKUM ALEPH (2015)

GEPUBLICEERD OP 24 OKTOBER 2015 IN DE RUBRIEK: RECENSIES

Regie: Berenike Rozgonyi | 42 minuten | documentaire

'Aleph', de beginletter van het Hebreeuwse alfabet, betekent ook wel 'de eerste'. 'Mokum Aleph', de eerste stad of Stad A, zo werd Amsterdam in het Jiddisch genoemd door de tienduizenden Joodse inwoners die onze hoofdstad vóór 1940 kende. Dat dit Amsterdam een hele andere stad was dan de stad die we nu kennen, dat blijkt wel uit de documentaire 'Mokum Aleph', bedacht en gemaakt door de Hongaars-Nederlandse filmmaakster Berenike Rozgonyi. De film verbeeldt aan de hand van archiefbeelden, historische stadskaarten, tot leven gewekte foto-illustraties en dichterlijke voice-overs, het bijna vergeten verhaal van joods Amsterdam van nog geen eeuw geleden.

Wie nu op zoek gaat naar een koosjer broodje halfom, challe van een Joodse bakker of een dosis onvervalste Jiddische volksgein kan lang zoeken in Amsterdam. In de Rivierenbuurt of Buitenveldert vind je misschien nog iets, maar van dé originele Joodse volksbuurt – gelegen tussen de Nieuwmarkt en het Waterlooplein – is niets meer over. Deze buurt werd na de Tweede Wereldoorlog onherkenbaar vernieuwd waardoor nu weinig meer aan die oude plek herinnert.

'Mokum Aleph' zal nostalgische gevoelens teweeg brengen bij de mensen die met deze geschiedenis bekend zijn, de film laat prachtige oude film- en fotobeelden tot leven komen om de herinnering op te halen. Maar vooral ook zou de grote groep Amsterdammers deze film moeten zien, die weinig historische kennis van de stad hebben, die denken dat het altijd al een paradijs vol Coffee Companies was, voor hoogopgeleide tweeverdieners met 1,5 kind, twee auto's en een bakfiets. Niets is minder waar: Amsterdam in de jaren twintig en dertig, en dan vooral de volkswijken, was een chaotische verzameling van volgepropte straten, vervallen huizen met rioolafvoeren die in de grachten loosden, van spelende kinderen en schreeuwende vrouwen op straat, een komen en gaan van straathandelaren, lompenboeren, en overall uithangende was. In deze film wordt de Joodse buurt van Amsterdam tot leven gebracht. 'Mokum Aleph' zelf geeft aanwijzingen maar geen precieze locaties, die moet de kijker er dus zelf bij zoeken. Liefst kijk je de film daarom met een kaart van de stad of Google Maps in de nabijheid, om alle straatjes en steegjes rondom het Rapenburg, de Valkeniersstraat en Uilenburg op te zoeken. Want daar bevond zich vroeger het hart van het Amsterdamsche ghetto, de 'moederschoot van het Nederlandsche Jodendom'.

Stemmige muziek van componist Micha Molthoff draagt bij aan de sfeer en de verschillende stemmen van de voice-over halen poëtische herinneringen op. Oude beelden worden afgewisseld met shots van het moderne Amsterdam, nog steeds prachtig maar anders, of zoals de vertelstem van Amsterdam het zegt: "een nieuw begin, de mensen zullen komen. Maar het rumoer van toen komt niet meer." Tussendoor worden veel beelden getoond van bouwwerkzaamheden, op dezelfde plekken van toen, symbolisch voor de veranderingen en de tijd die voorbij gaat. Een mooi idee, maar de oude beelden zijn sterker, je zou meer willen zien en horen van het leven van toen. Hoe ging het er aan toe? Waar lachten de mensen om, en waar om treurden ze? Hoe zagen ze eruit? De film geeft her en der aanwijzingen maar die selectie had iets uitgebreider gemogen.

De film kiest bewust voor een einde in het jaar 1940. De geschiedenis daarna is bekend, maar voor het collectief geheugen zouden juist ook de jaren voor de oorlog van grote waarde moeten zijn. En daar draagt deze mooie documentaire alvast aan bij.

Ruby Sanders

'Mokum Aleph' wordt zondag 25 oktober 2015 om 13 uur uitgezonden bij de Joodse Omroep op NPO2.

